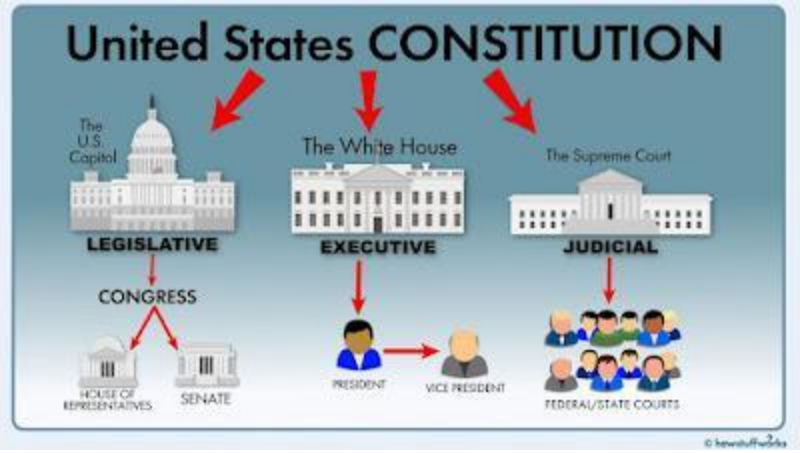
Bông Lau - Giới hạn quyền lực của tổng thống

09/11/2021

Cách đây không lâu tổng thống (TT) Joe Biden ra lịnh như sau. Quân đội và nhân viên liên bang Mỹ phải chích ngừa, nếu không sẽ bị sa thải. Quân đội và nhân viên liên bang không thể bất tuân thượng lịnh vì họ trực tiếp dưới quyền của Chỉ Huy Trưởng tối cao Joe Biden.

Tuy nhiên TT Joe Biden muốn đi xa hơn. Muốn tất cả dân Mỹ phải chích ngừa. Bắt đầu là những công ty có trên 100 nhân viên. Và Tổng Thống đã gặp phản ứng mạnh. Một số nơi biểu tình chống đối. Nhiều tiểu bang do đảng Cộng Hòa cầm quyền phủ quyết luật chích ngừa của TT Joe Biden.

Tùy theo triết lý của từng người, đảng phái, tôn giáo. Khuynh hướng cấp tiến Liberal thì tin rằng người dân phải tuân lịnh chính phủ chích ngừa và hỏng được cãi. Còn triết lý của phe bảo thủ thì cổ súy tinh thần tự do, ai muốn chích hay không là quyền lựa chọn của mỗi người.

Hai khuynh hướng tả - hữu đang dùng dằng với nhau, bỗng ngài Tổng Thống đi một nước cờ cao khá ngoạn mục để vô hiệu hóa các tiểu bang "phản động".

Ngài Joe ra lịnh Cục Quản Lý Sức Khỏe và An Toàn (OSHA) của Bộ Lao Động (Occupational Safety and Health Administration) áp dụng chính sách mới là công ty nào có trên 100 người thì nhân viên bắt buộc phải chích ngừa Covid, hoặc phải thử nghiệm thông mũi mỗi tuần. Mỗi trường hợp vi phạm luật mới sẽ bị phạt 14.000 đô la. Ví dụ nếu công ty nào có 5 nhân viên hổng tuân lịnh thì công ty sẽ phải nộp phạt 14.000 x 5 = 70.000 đô la.

Chiêu đánh này khá độc vì luật OSHA là của liên bang và sẽ đè bẹp luật của tiểu bang. Ghi chú thêm là các luật của OSHA nhằm bảo vệ sự an toàn của người công nhân, ví dụ như công nhân ngành xây cất phải đội mũ và đeo kiếng an toàn ngoài công trường, cấu trúc phòng lái của máy kéo phải che chở người lái trong trường hợp bị lật, cách thức bố trí an toàn các bồn chứa hóa chất dẫn lửa v.v…

Thế là mặt trận luật pháp và Hiến pháp nổ lớn vô cùng gây cấn. Nhiều công ty tư nhân, mấy chục tiểu bang Cộng Hòa đệ đơn kiện chính quyền Joe Biden ở nhiều tòa án. Đặc biệt là Bộ Trưởng Tư Pháp (Attorney General) của tiểu bang Texas là ông Ken Paxton thuộc đảng Cộng Hòa nộp đơn kiện luật chích ngừa của OSHA /Bộ Lao Động là vi hiến.

Theo nội dung đơn kiện của Ken Paxton nộp cho Tòa Phúc Thẩm thứ Năm ở Louisiana, thì chính quyền Joe Biden đã lạm dụng quyền lực liên bang để bắt kinh doanh tư nhân chích ngừa. Theo họ Hiến Pháp Hoa Kỳ không cho phép điều ấy.

Điều lý thú ở đây là Bộ Trưởng Tư Pháp Texas, Ken Paxton, đã không nộp đơn kiện từ nơi thấp nhứt là hệ thống tòa án liên bang cấp quận (US District Courts) mà kiện ngay ở hệ thống tòa án liên bang cao hơn là Tòa Án Phúc Thẩm Hoa Kỳ (US Courts of Appeals).

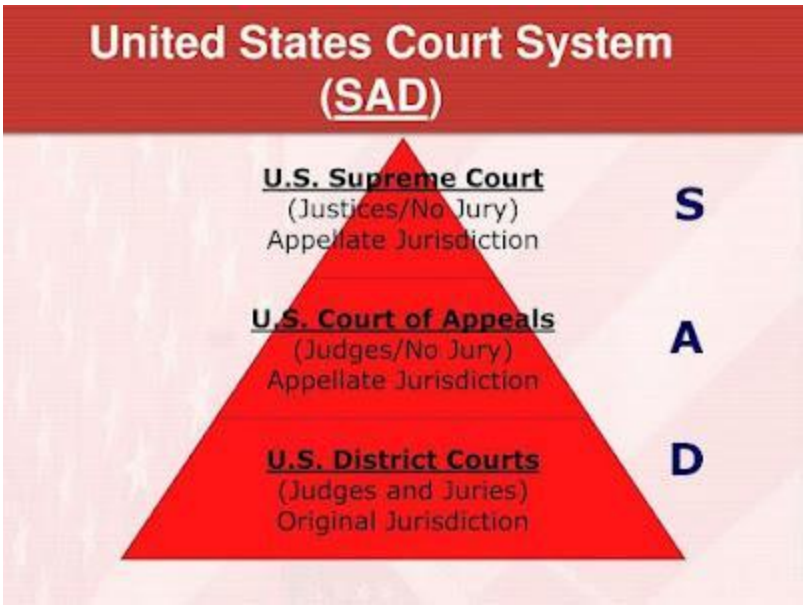
Các bản tin đã không giải thích vì sao Bộ Trưởng Tư Pháp Texas Ken Paxton đã qua mặt Tòa Án cấp quận mà đi ngay vào Tòa Phúc Thẩm thứ Năm. Được biết một số đông Thẩm Phán ở Tòa Phúc Thẩm này là do các Tổng Thống Cộng Hòa như Reagan, Goerge Bush cha và con, và Donald Trump tiến cử.

Cũng cần giới thiệu thêm về hệ thống pháp lý Hoa Kỳ (Juridical System). Hệ thống này được chia thành ba nhóm tòa án như sau:

1. 94 Tòa án quận (hạt) của Hoa Kỳ (US District Courts): Xét xử các vụ án dân sự và hình sự phần nhiều của liên bang. Cộng thêm một tòa án Thương Mại Quốc Tế (US Court Of International Trade) và một tòa án công dân đòi chính quyền liên bang bồi thường (US Court Of Federal Claims).

2. 13 Tòa Án Phúc Thẩm Hoa Kỳ (US Courts of Appeals): 94 tòa án quận được chia thành 12 miền. Mỗi miền có một Tòa Án Phúc Thẩm và một Tòa Phúc Thẩm dành riêng cho liên bang. Nhiệm vụ của các tòa án này là xét lại để coi luật pháp có được áp dụng đúng trong các phiên tòa cấp quận. Tòa Án Phúc Thẩm không sử dụng Bồi Thẩm Đoàn mà là một ủy ban xét xử gồm có ba Thẩm Phán.

3. Chỉ có một Tối Cao Pháp Viện: Viện có một ủy ban gồm có 9 Thẩm Phán. Đây là tòa án tối cao nhứt của Hoa Kỳ và là tòa án cuối cùng dành cho những người đi tìm công lý. Tòa bảo vệ các quyền công dân, xét xử các vụ án vi phạm Hiến Pháp Hoa Kỳ.

Trong cơ cấu tam quyền phân lập của Hoa Kỳ gồm có Hành Pháp, Lập Pháp, và Tư Pháp. Ba ngành này độc lập và bình đẳng với nhau. Trong khi các Dân Biểu và Thượng Nghị Sĩ của ngành Lập Pháp và Tổng Thống và Phó Tổng Thống của hành Hành Pháp do dân bầu. Các Thẩm Phán của hệ thống tòa án thì lại do các Tổng Thống đề cử và phải được lưỡng đảng ở Thượng Viện duyệt xét và chấp thuận.

Chính vì các chức vụ Thẩm Phán Liên Bang phải được lưỡng đảng bỏ phiếu thông qua, nên phần đông khuynh hướng chính trị của các Thẩm Phán không quá cực đoan ngã hẳn về một khuynh hướng chính trị và ý thức hệ. Dĩ nhiên cũng có nhiều thẩm phán chịu ảnh hưởng triết lý của đảng đã tiến cử họ.

Để tránh tình trạng các Thẩm Phán Liên Bang bị mua chuộc hay các quyết định bị giới hạn, nên nhiệm kỳ của Thẩm Phán là suốt đời. Những Thẩm Phán tham ô vi phạm pháp luật sẽ bị Quốc Hội truy tố, tương tự như thủ tục kết tội Tổng Thống (impeachment).

Trong hệ thống pháp lý Hoa Kỳ, nghi can không phải là tội phạm. Những lời buộc tội đều vô giá trị nếu chưa qua một tiến trình điều tra – xét xử - và bị Bồi Thẩm Đoàn hay các Thẩm Phán tuyên án có tội. Tương tự như tiến trình tố tụng (impeachment) các Tổng Thống ở Quốc Hội Hoa Kỳ. Kết quả sau cùng của các phiên tòa chưa chắc đúng hay sai, nhưng đó là luật phải chấp hành. Đó là lý do người viết không bao giờ mất thời giờ tham gia những lời cáo buộc và các thuyết âm mưu.

Hôm thứ Bảy ngày 6 tháng 11, Tòa Án Phúc Thẩm thứ Năm ở Louisiana đã trả lời đơn kiện bằng cách ra lịnh OSHA /Bộ Lao Động phải đình chỉ quy luật bắt buộc các công ty tư nhân chích ngừa Covid cho tới thứ Hai tới; và chính quyền Joe Biden phải giải thích về những điều vi hiến trong đơn kiện.

Ghi chú thêm. Theo Hiến Pháp Hoa Kỳ thì bất cứ một Thẩm Phán Liên Bang thấp nhứt là cấp quận cho đến cấp cao hơn là Tòa Án Phúc Thẩm có uy quyền phủ quyết những sắc lịnh hành pháp (executive order) của Tổng Thống Hoa Kỳ nếu xét thấy vi hiến.

Chúng ta vẫn còn nhớ trường hợp tương tự về các sắc lịnh hành pháp của TT Donald Trump cấm không cho công dân của một số quốc gia Hồi Giáo nhập cảnh Hoa Kỳ vì lý do an ninh quốc gia, đã bị một vài Thẩm Phán cấp tiến ở đơn vị cấp quận đình chỉ. Đây là điều kỳ diệu của hệ thống chia sẻ cân bằng quyền lực để kiểm soát nhau (checks and balances). Không Tổng Thống Hoa Kỳ nào có được quyền lực vô hạn định.

Nguồn tin hôm nay cho biết chính quyền Joe Biden hứa hẹn sẽ tranh đấu để khôi phục lịnh ép buộc chích ngừa. Tuy nhiên các chuyên gia về luật và hiến pháp tiên đoán đây là một trận chiến khó thắng của TT Joe Biden. Vụ án này có thể phải trình lên Tối Cao Pháp Viện để xét xử tiếp, nếu bị xử thua và đình chỉ vĩnh viễn ở Tòa Phúc Thẩm. Đây là

một hệ thống phân lập để cầm quyền, tuy phức tạp nhưng khá tốt đẹp để những người không thích độc tài tìm hiểu.

Giải thích về danh từ "Quận":

Hoa Kỳ có nhiều loại "Quận" khác nhau mà tiếng Việt không đủ chữ để miêu tả. Chữ "County" dịch ra tiếng Việt là Quận/Hạt có diện tích lớn hơn thành phố và có chính quyền điều hành riêng. Chữ "District" dịch ra tiếng Việt cũng là "Quận", nhưng loại Quận này không có chính quyền điều hành, mà được chia ranh giới của từng khu vực để thi hành các công việc chuyên ngành.

Ví dụ Hoa Kỳ có 13.800 "Quận Trường Học" (school districts) là các đơn vị địa lý để quản lý các trường học của địa phương. Hoa Kỳ còn có 435 "khu vực" bầu cử Hạ Viện (congressional districts) cũng sử dụng chữ "District". Ranh giới địa phận của Tư Pháp được chia ra làm 94 khu vực gọi là "Quận Tư Pháp Liên Bang" hay "Khu Vực Tư Pháp Liên Bang" (Federal Judicial Districts) và 94 đơn vị Tư Pháp này được chia thành 12 khu vực của Tòa Phúc Thẩm (Regional Circuits). Vì vậy nếu dùng chữ "Quận" trống không trong bài này rất khó hiểu. Thành thật xin lỗi.

FB Bông Lau